22/03/2020

Σε άδειους ναούς ακούστηκε σήμερα το “Τον Σταυρόν σου προσκυνούμεν Δέσποτα” – Δύναμη και ελπίδα ο Σταυρός του Κυρίου στις μέρες της πανδημίας

/ Επικαιρότητα

Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως σήμερα και η Εκκλησία μας τιμά τη μεγάλη αυτή εορτή με κλειστούς ναούς για τους πιστούς, σχεδόν σε ολόκληρο τον Ορθόδοξο κόσμο.

Το τροπάριο «Τὸν Σταυρόν σου προσκυνοῦμεν Δέσποτα, καὶ τὴν ἁγίαν σου Ἀνάστασιν δοξάζομεν», θα ακουστεί στα άδεια στασίδια, στις τηλεοράσεις και στα ραδιόφωνα όσων πιστών παρακολουθήσουν από εκεί την Θεία Λειτουργία.

Αιτία της πρωτόγνωρης αυτής κατάστασης έχει σταθεί η απειλεί της πανδημία της του κορωνοϊού, που έχει στοιχίσει την ζωή σε χιλιάδες ανθρώπους το τελευταίο χρονικό διάστημα.

Και η πατρίδα μας βιώνει αυτή την κατάσταση, με αποτέλεσμα, στο πλαίσιο της λήψης μέτρων προστασίας για τη διασπορά του ιού, κατόπιν εντολής της

πολιτείας, οι ναοί της χώρας να λειτουργούν σήμερα χωρίς την παρουσία πιστών.

Σε καμία περίπτωση όμως, το γεγονός αυτό, δεν θα μπορούσε να υποβιβάσει το πανηγυρικό κλίμα της ημέρας, καθώς για εμάς τους Ορθόδοξους χριστιανούς ο σταυρός του Κυρίου δεν είναι τίποτα άλλο από την “Ζωή και την Ανάσταση”, όπως αναφέρει η υμνολογία της Εκκλησίας.

Τι ακριβώς γιορτάζουμε σήμερα;

Στο μέσο της περιόδου της Μ. Τεσσαρακοστής έχουμε την Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως. Το Συναξάρι της ημέρας αυτής αρχίζει ως εξής: «Επειδή διά της τεσσαρακονθημέρου Νηστείας τρόπον τινά και ημείς σταυρούμεθα, νεκρούμενοι από των παθών... προτίθεται ο τίμιος και ζωοποιός Σταυρός, ωσανεί αναψύχων και υποστηρίζων ημάς».

Ο Σταυρός του Χριστού, που προσκυνούμε την Κυριακή αυτή, δεν βρίσκεται μόνο στο μέσο της Μ. Τεσσαροκοστής, αλλά διατρέχει και ολόκληρη την περίοδό της· διατρέχει και ολόκληρη την περίοδο της ιστορίας της οικονομίας του Θεού για την σωτηρία των ανθρώπων. Ο σταυρός του Χριστού, λέει ο άγιος Γρηγόριος Παλαμάς που γιορτάσαμε την προηγούμενη Κυριακή, «προαναγγέλλονταν και προτυπώνονταν εκ γενεών αρχαίων, και κανείς ποτέ δεν συμφιλιώθηκε με τον Θεό χωρίς την δύναμη του σταυρού».

Ο σταυρός του Χριστού, η ακριβέστερα το μυστήριο του σταυρού, αποτελεί μονόδρομο για την σωτηρία και την ανακαίνιση του ανθρώπου. Το μυστήριο αυτό, που κορυφώθηκε με την σταύρωση του Χριστού. Η κατεξοχήν «ώρα» του Χριστού, η «ώρα» της φανερώσεως του ως Λυτρωτού και Σωτήρος του κόσμου, είναι η ώρα του σταυρικού του θανάτου.

Ο Χριστιανός καλείται, αλλά και ταυτόχρονα αξιώνεται όχι μόνο να περάσει από τον σταυρό για να ζήσει την ανάσταση, αλλά και να ζήσει στον σταυρό την ανάσταση. Η δόξα του βρίσκεται στην πλήρη κένωσή του, που κάνει δυνατή και την φανέρωση της δόξας του Θεού. Ο Χριστός δοξάστηκε στον σταυρό, όπου και τελείωσε το έργο του Με τον σταυρό ανέστησε τον άνθρωπο· εκεί τον ελευθέρωσε κατακρίνοντας «την αμαρτίαν εν τη σαρκί».

Το τελετουργικό της εορτής

Ο ιερέας, μετά το πέρας της Δοξολογίας, κατά τη διάρκεια που οι χοροί ψάλλουν το ασματικό Άγιος ο Θεός, εισοδεύει εξερχόμενος από τη βόρεια πύλη του ιερού, φέροντας πάνω από το κεφάλι τον Τίμιο Σταυρό πάνω σε δίσκο στολισμένο με άνθη, κυρίως βιολέτες και δεντρολίβανο, και με τρία αναμμένα κεριά, τα οποία

συμβολίζουν την τριαδικότητα των υποστάσεων του Θεού. Όταν φτάσει στο μέσο του ναού, πλησιάζει το ευπρεπισμένο μικρό τραπέζι -«τετραπόδιο», όπως αναφέρεται στα ισχύοντα τυπικά, το περιέρχεται τρεις φορές και αφού σταθεί δυτικά από αυτό, στραμμένος προς την ανατολή, εκφωνεί «Σοφία ὀρθοὶ» και αποθέτει το δίσκο με τον Σταυρό σε αυτό. Στη συνέχεια θυμιάζει κυκλικά τρεις φορές τον Τίμιο Σταυρό, ψάλλοντας το τροπάριο «Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου», το οποίο και επαναλαμβάνουν οι χοροί των ψαλτών ανά μία. Προσκυνεί, ακολούθως, τρεις φορές τον Σταυρό, ψάλλοντας το τροπάριο «Τὸν Σταυρόν σου προσκυνοῦμεν Δέσποτα, καὶ τὴν ἁγίαν σου Ἀνάστασιν δοξάζομεν», το οποίο και επαναλαμβάνουν ομοίως οι χοροί. Ακολουθεί ο ασπασμός του από τον ιερέα και όλο το λαό, ενόσω οι χοροί ψάλλουν τα διατεταγμένα τροπάρια, ώσπου όλος ο λαός να προσκυνήσει τον Τίμιο Σταυρό, λαμβάνοντας ως ευλογία από το χέρι του ιερέα άνθη από τον δίσκο του Σταυρού.

Ακολουθεί το απολυτίκιο «Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου» και αρχίζει η Θεία Λειτουργία.

Ο Σταυρός παραμένει προς προσκύνηση στο κέντρο του ναού έως και την Θ’ Ώρα της Παρασκευής της Δ’ Εβδομάδας των Νηστειών που ακολουθεί. Ο ιερέας, μετά την ανάγνωση της ευχής «Παναγία Τριάς, τὸ ὁμοούσιον κράτος» στο τέλος της Θ’ Ώρας, εξέρχεται από το ιερό, πλησιάζει τον Τίμιο Σταυρό στο μέσο του ναού, και αφού θυμιάσει και τον προσκυνήσει, επανεισάγει τον Σταυρό στο Ιερό Βήμα ευλογώντας με αυτόν το λαό, προπορευόμενου λαμπαδούχου με θυμιατό.

Σταυρός: Ομολογία πίστεως του κάθε χριστιανού

Ο σταυρός είναι, όπως διαπιστώνουμε, υπαρξιακά συνδεδεμένος με τον άνθρωπο, πολύ περισσότερο με το Χριστιανό. Για το λόγο αυτό κάνουμε το σημείο του σταυρού είτε μέσα στο ναό σε πολλά σημεία της λατρείας, είτε ιδιωτικά. Χωρίς ενδοιασμό πρέπει να κάνουμε το σημείο του σταυρού. Είναι και τρόπος ομολογίας της πίστεώς μας. Γι’ αυτό η Εκκλησία μας ψάλλει:

Σταυρός ο φύλαξ πάσης της οικουμένης,
Σταυρός η ωραιότης της Εκκλησίας,
Σταυρός βασιλέων το κραταίωμα,
Σταυρός πιστών το στήριγμα,
Σταυρός αγγέλων η δόξα και των δαιμόνων το τραύμα.

Οι ιδιαίτερες συγκυρίες που περνάει οι ανθρωπότητα το τελευταίο διάστημα μας καλούν όλους, είτε εντός του ναού, είτε στα σπίτια μας, να δυναμώσουμε την προσευχή μας ενώπιον του σταυρού του Κυρίου, έτσι ώστε να γευθούμε τη χαρά της Αναστάσεως μέσα στους ναούς μας.